

1. Árképzés a kereskedelemben és a vendéglátásban

Szerző:

Czibula Zoltán

2009.

Árképzés a kereskedelemben és a vendéglátásban

Ár fogalma: Áru értékének pénzben kifejezett mennyisége. Más szóval az a pénz mennyiség, amiért a termék tulajdonjoga az adott pillanatban megszerezhető.

Árforma azt jelenti, hogy ki határozza meg az árat. Ebből a szempontból beszélhetünk hatósági árakról és beszélhetünk szabad árakról.

Hatósági árforma azt jelenti, hogy az árképzésbe az állam, jogi eszközökkel beavatkozik.

Fix ár: Sem olcsóbban sem drágábban nem lehet adni. Az állam által megállapított ártól nem lehet eltérni. Ilyen ára van például a cigaretta és a dohányipari termékeknek

Maximált ár: Az állam a legmagasabb árat szabja meg. A forgalmazó lefelé eltérhet. például lakossági gázár, gyógyszerek egy része.

Védő ár: Az állam a legalacsonyabb árat rögzíti, csak felfelé lehet eltérni például a búza intervenciók felvásárlási ára.

Szabad ár: A vállalkozó saját elhatározásából üzleti érdekeivel összhangban határozza meg az árat. A hétköznapi ember úgy fogalmaz, annyiért adja, amennyiért akarja. A kereskedelemben ez általában sohasem így van, mert ott van a vevő érték ítélete, és ott van a konkurencia.

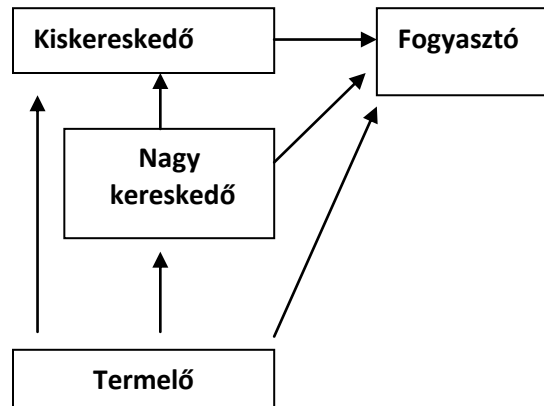
Az ár kialakítás során célszerű figyelembe venni a piaci viszonyokat a **kereslet** és a **kínálat** viszonyát. Ha valamit sokan vennének, akkor annak az ára felfelé mozoghat, ha valamiből sokat kínálnak, az ár lefelé mozoghat.

A kereskedőnek célszerű figyelembe venni a **beszerzési árat** és a **forgalmazási költségeket**, és a **konkurencia magatartását** is.

Az ár alkalmazója szempontjából három féle ár típust különböztetünk meg. E szerint lehet **termelői ár**, lehet **nagykereskedelmi ár**, és lehet **kiskereskedelmi ár**, más szóval **fogyasztói ár**.

A **termelőtől** a termék az esetek többségében a **nagykereskedőhöz** kerül, a nagykereskedő pedig tovább értékesíti a **kiskereskedőnek**, aki pedig tovább értékesíti, a **végso felhasználónak a fogyasztónak**. A termékforgalmazás szabadságából adódóan egyes forgalmazók ki maradhatnak. Például a pékségek egy része közvetlen értékesít a lakosságnak, illetve a kiskereskedőnek.

A **kiskereskedők** gyakran az olcsóbb beszerzés reményében közvetlen a **gyártótól vásárolnak**. Ezt **hívják az áru útjának lerövidítésének**.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással a hazai vállalkozások korlátlanul beszerezhetik termékeiket a tagállamokból, illetve az ottani cégek korlátlanul behozhatják termékeiket Magyarországra.

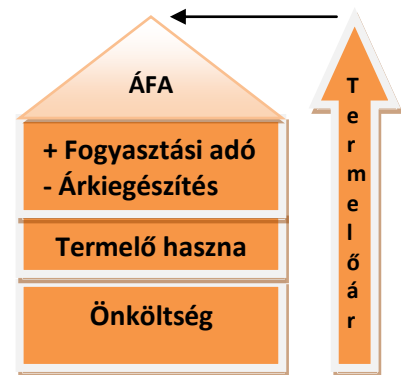
Az árak felépítése

A vállalkozások döntő többsége nyereség elérésében érdekelt, ezért nem mindegy számukra, hogy mekkora árat alkalmaznak. A helyes árképzés érdekében meg kell ismerni az árak felépítését.

A könnyebb megérthetőség érdekében képzelje el, hogy a gyermekek kedvelt játékával az építő kockával játszunk egy kicsit. Az ár építő elemeit egy-egy építő kocka jelképezi, és azokat az árkialakítása során egymásra helyezzük. Minél több illetve nagyobb kockát rakunk egymásra annál magasabb (nagyobb) árat kapunk. Kezdjük először a termelő árral.

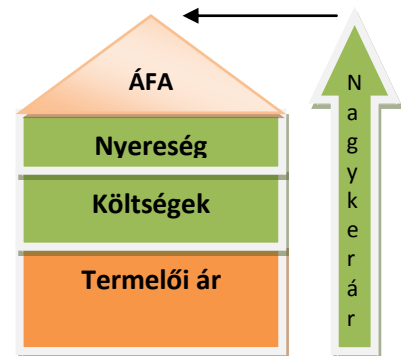
A **termelőár** magában foglalja az **önköltséget** és a **termelő hasznát**. Az állam, mint ármegállapító, bizonyos termékek árképzésébe beavatkozik. A **fogyasztási és jövedéki adóval** egyes termékek árát szándékosan **drágítja**, ezzel a fogyasztókat önmérsékletre ösztönzi, ugyanakkor az állam többletbevételhez jut, például alkohol, cigaretta, üzemanyag.

Társadalmi érdekből egyes termékek árát **olcsóbbá kell tenni**, ezért a gyártó **árkiegészítést** kap az államtól, és így alacsonyabb árat kell érvényesítenie. Ilyen például a lakossági gáz, és egyes gyógyszerek ára.

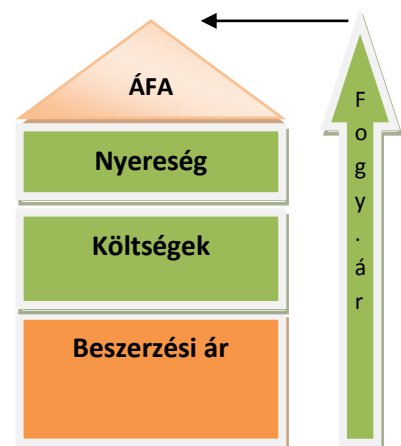

A nagykereskedő a gyártótól beszerezett terméket a termelői ártól drágábban értékesíti, azt megnöveli a költségeivel, és az őt megillető nyereséggel.

A nagykereskedő tevékenységére társadalmilag szükség van. A kiskereskedő a termelők nagy száma és fizikai távolság miatt nem képes minden termékét a termelőtől beszerezni, ezért szükségszerűen jöttek létre a nagykereskedők. Előfordul, hogy a nagykereskedők a lakosság felé is értékesítenek, az ilyen üzleteket hívjuk **discont** üzleteknek.

A kiskereskedő közvetlenül a lakosság, más szóval a fogyasztó felé értékesíti az általa forgalmazott termékeket és szolgáltatásokat, ezért ezt az árat gyakran fogyasztói árnak nevezzük. A fogyasztói ár magában foglalja az áruforgalmi folyamat valamennyi résztvevőjének árát, így a termelőárat, és a nagykereskedelmi árat is. A kiskereskedő árkiszámításának alapja a beszerzési ár, ami lehet a termelőár, és lehet a nagykereskedelmi ár is. A kereskedő a beszerzési árhoz hozzá adja a költségeit és az általa igényelt nyereséget. A kiskereskedelmi árak döntő többsége a szabad árformába tartozik, tehát a végleges ár kialakítása során célszerű figyelembe venni a keresletet és a kínálatot, illetve a konkurencia árképzési gyakorlatát.

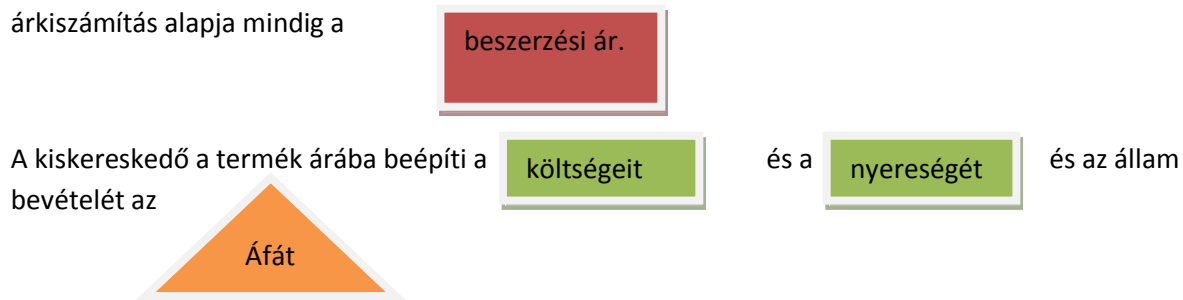

Ha az egyes építő kockáknak forintban kifejezett értéket adunk, akkor az értékeket összeadva megkapjuk a termék vagy szolgáltatás eladási árát. Eladási ár alatt értjük azt az árat, amin a kereskedő a terméket értékesíti a vevőnek.

Az ár felépítését szemléltető ábrák mindegyikében szerepelt az **ÁFA** teljes nevén az általános forgalmi adó. A mindennapokban általánosan elterjedt rövidített név az „ÁFA”.

Nézzük mi köze van ennek az adónak az árképzéshez? Az ÁFA, az állam egyoldalú adó bevétele. *(Nem magyar találmány a világ számos országában alkalmazzák.)* Sajátossága, hogy az ÁFA beépül a termékek fogyasztói árába és így minden fogyasztó adófizetővé válik. Az adót a kereskedő a vételárral együtt beszedi a vevőktől és elszámolási időszakonként bevallja és befizeti az államkasszába. ÁFA kulcsok mértéke változó, a legkisebb 5% gyógyszerek és könyv hírlap, 18% alapvető élelmiszerek tej, kenyér, 25% az összes többi termék és szolgáltatás. Az ÁFA alapja a nettó eladási ár. A vállalkozásoknak bevételük arányában havonta vagy negyedévente, vagy évente kell ÁFA bevallást készíteni és azt elektronikusan el kell küldjék az APEH-nek. Az ÁFA befizetési kötelezettséget minden vállalkozás önállóan állapítja meg és önállóan köteles az APEH-nek a bevallási gyakorisággal azonos időpontokban megfizetni. ÁFA levonási jog azt jelent, hogy a vállalkozások a bevételüket terhelő ÁFA-ból levonhatják a kiadásait terhelő ÁFÁT és a befizetési kötelezettség a különbözetre vonatkozik.

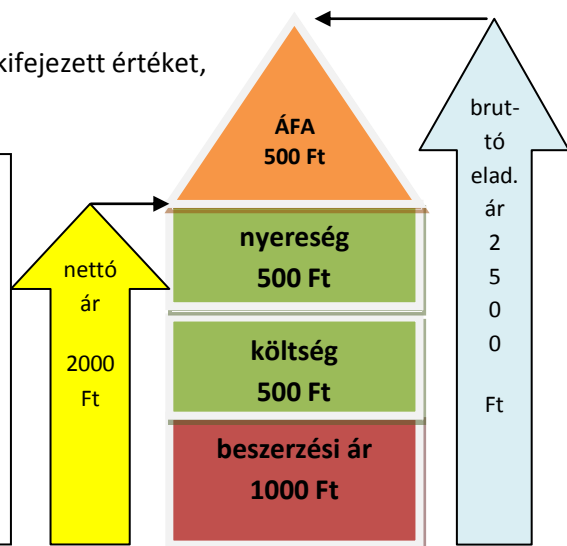
A továbbiakban a számítások többsége a fogyasztói árral kapcsolatos lesz, ezért ismételjük át a kiskereskedelmi, azaz a fogyasztói ár felépítését. A könnyebb szemléltetés érdekében maradjunk az építő kockáknál. Az egyes építő kockák az árképzésnél előforduló elemeket szemléltetik. A kiskereskedők az esetek döntő többségében a beszerzett árukat szolgáltatásokat értékesítik tovább, ezért az árkiszámítás alapja mindig a

Az ár felépítéséhez szükséges elemeknek adjunk forintban kifejezett értéket, és számítsuk ki a fogyasztói árat.

Figyelem!

A házépítésnek sora van, az **elemek sorrendje nem cserélhető fel**, ugyanez vonatkozik az árképzésre is! A matematikában a **hozzáadás összeadást (+) jelent**. Az árképzéssel kapcsolatos feladatoknál gyakran előfordul, hogy a fogyasztói árat kell elemeire bontani ilyenkor a műveletek sora az építésnek az ellentettje, azaz a bontást az áfával kezdjük majd a nyereség és a költség (árres) levételével jutunk el a beszerzési árhoz. A matematikában az elvonás **kivonást (-) jelent**.

Ha az árképzés csak ennyiből állna, igen könnyű dolgunk lenne. Az élet bonyolult, ezért mi is bonyolultabb dolgokat vagyunk kénytelenek megtanulni. Mielőtt tovább haladnánk a számításokkal néhány alapfogalommal kell megismerkednünk. Ezek az **alapfogalmak a számítási feladatok megértéséhez nélkülözhetetlenek**, és a szóbeli vizsgán **mentő kérdésnek számítanak**. (Aki nem tudja, biztos megbukik!)

Árképzés során használatos alapfogalmak:

- **beszerzési ár:** A szállító számláján szereplő nettó (Áfa nélküli) ár növelve a beszerzés költségeivel (például szállítás stb).
- **Listaár:** a szállító árjegyzékében szereplő ár. A tényleges beszerzésiár ettől eltérhet, a beszerzés költségei növelik, az esetleges engedmény pedig csökkentheti ezt az árat.
- **Árrés** a nettó eladási ár és a beszerzésiár különbsége. **Az árrés** nyújt fedezetet a költségekre és a nyereségre. **Az árrés** a költségek és a nyereség összege. **Az árrés** az, az összeg, amivel a kereskedő a beszerzési árat megnöveli. A kereskedő abból él, hogy a termékeket és a szolgáltatásokat többért értékesíti, mint amennyiért beszerezte.
- **Nettó eladási ár** (Áfa nélküli eladási ár) a beszerzési ár és az árrés összege. **Nettó eladási ár** a bruttó (Áfás) eladási ár és az Áfa összegének különbsége.
- **Fogyasztói ár** más szóval a **bruttó eladási ár** a végső felhasználó a fogyasztó által fizetendő ár, ami, mindig magában foglalja az Áfát.

A matematikai feladatok könnyebb megértése és a végeredmény biztonságosabb kiszámítása érdekében gyakran alkalmazunk képleteket. A képletek a számadatok közötti viszonyt, kapcsolatot, összefüggést szemléltető ábrák. A képletek a számadatok elnevezését és az azokkal elvégzendő matematikai műveletek jelét tartalmazzák, ha az elnevezések helyére a feladatokban megadott számadatokat behelyettesítjük és elvégezzük a kijelölt matematikai műveleteket megkapjuk a végeredményt. Ha helyesen alkalmaztuk a képletet és jól helyettesítettük be a számadatokat, akkor biztosak lehetünk a végeredményben.

Az árkiszámítás során használatos alapképlet a következő:

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1000 Ft	+	1000 Ft	=	2000 Ft	+	500 Ft	=	2500 Ft

Nincs mese **ezt a képletet meg kell tanulni!** Fogalmazhatunk úgy is, hogy be kell magolni! Az árképzéssel kapcsolatos feladatok megoldása során célszerű felírni és az ismert adatokat behelyettesíteni, majd a műveletek elvégzésével a feladatot megoldani.

Gyakorló feladatok:

1. Nettó eladási ár 4200Ft, beszerzési ár 1800Ft. Feladat számítsa ki az árrést!

Megoldás: Írjuk fel a képletet és helyettesítsük be az ismert adatokat, majd számítsuk ki a keresett adatot, jelen esetben az árrést.

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1800 Ft	+	?	=	4200Ft	+		=	

A képletben a ? helyére kell majd beírni a keresett adatot, az árrést. A feladat megoldásában a képlet mellett segítségünkre van az árrés fogalma is. Az árrés a nettó eladási ár és a beszerzési ár különbsége, tehát az árrést úgy számítjuk ki, hogy a nettó eladási árból kivonjuk a beszerzési árat. végezzük el a műveletet

$$\text{árrés} = \text{Nettó eladási ár} - \text{Beszerzési ár}$$

$$\text{árrés} = 4200 \text{ Ft} - 1800 \text{ Ft}$$

$$\text{Árrés} = 2400 \text{ Ft}$$

Ellenőrzésként helyettesítsünk be a kiszámított árrést a képletbe, és végezzük el a kijelölt műveletet.

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1800 Ft	+	2400 Ft	=	4200Ft	+		=	

Az Áfa és a bruttó eladási ár kiszámítása nem része a feladatnak (hiányzik az Áfa kulcs) ezért azokat nem kell (nem tudjuk) kiszámítani.

2. Nettó eladási ár 2500Ft, árrés 800Ft, feladat számítsa ki a nettó beszerzési árat!

Megoldás: Helyettesítsünk be a képletbe!

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
?	+	800 Ft	=	2550 Ft	+		=	

Mit keresünk? A feladatból és a képletből is kiderül, hogy a beszerzési árat keressük.

$$\text{Beszerzési ár} = \text{Nettó eladási ár} - \text{Árrés}$$

$$\text{Beszerzési ár} = 2550 \text{ Ft} - 800 \text{ Ft} = 1750 \text{ Ft}$$

3. Beszerzési ár 1500Ft, árrés 600Ft. Feladat számítsa ki a nettó eladási árat!

Megoldás: Ismét helyettesítsünk be a képletbe!

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1500 Ft	+	600 Ft	=	?	+		=	

Mit keresünk? A feladatból kiderül, hogy a nettó eladási árat keressük.

Nettó eladási ár = beszerzési ár + Árrés

Nettó eladási ár = 1500 Ft + 600 Ft = 2100 Ft

Ellenőrzésként helyettesítsük be az adatokat és végezzük el a műveleteket!

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1500 Ft	+	600 Ft	=	2100 Ft	+		=	

Az eddigi feladatokat egy kicsit bonyolítjuk az Áfával. meg kell ismerkednünk a **bruttósítással (Áfával növeléssel)**, és a **nettósítással (Áfával csökkentéssel)**. Az adó törvényben az Áfa mértéke százalékos (%) formában van megadva. Jelenleg három féle Áfa kulcs van érvényben **5%** (hírlap, gyógyszerek) **18%**, (tej, kenyér), **és 25%** (ami nem tartozik a mentes és az első két kulcs alá) A kereskedelemben forgalmazott termékek többsége a legmagasabb kulcs alá tartozik.

A bruttósítás (Áfával növelés) két féle matematikai művelettel végezhető el, ezek a műveletek az összeadás (+) és a szorzás (x). (A továbbiakban az egyértelmű ábrázolás miatt a szorzást az „x” –el jelöljük.)

Első lépésben az Áfa kulcs segítségével számítjuk ki az áfa összegét, és a bruttó (Áfás) árat.

Az egyszerűség kedvéért az előző feladatokat fejezzük be

1. feladat folytatása:

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1800 Ft	+	2400 Ft	=	4200Ft	+	5%	=	?

Áfa összegének kiszámítása úgy történik, hogy a nettó eladási árat megszorozzuk az Áfa kulcs század részével.

Áfa összege = Nettó eladási ár x 0,05

Áfa összege = 4200 Ft x 0,05 = 210 Ft

Az Áfa összegét helyettesítsük be a képletbe és végezzük el az összeadást és megkapjuk a bruttó (Áfás) fogyasztói árat

Bruttó ár = Nettó ár + Áfa

Bruttó ár = 4200 Ft + 210 Ft = 4410 Ft

Ellenőrzés képen a kiszámított értékeket helyettesítsük be a megoldási képletbe és végezzük el a műveleteket.

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1800 Ft	+	2400 Ft	=	4200Ft	+	210 Ft	=	4410 Ft

megállapíthatjuk, hogy jól számoltunk.

2. feladat folytatása: Változatosság kedvéért az Áfa kulcs legyen 18%. A megoldás menete viszont nem változik

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1750 Ft	+	800 Ft	=	2550 Ft	+	18%	=	?

Áfa összegének kiszámítása úgy történik, hogy a nettó eladási árat megszorozzuk az Áfa kulcs század részével.

$$\text{Áfa összege} = \text{Nettó eladási ár} \times 0,18\%$$

$$\text{Áfa összege} = 2550 \text{ Ft} \times 0,18 = 459 \text{ Ft}$$

Az Áfa összegét helyettesítsük be a képletbe és végezzük el az összeadást és megkapjuk a bruttó (Áfás) fogyasztói árat

$$\text{Bruttó ár} = \text{Nettó ár} + \text{Áfa}$$

$$\text{Bruttó ár} = 2550 \text{ Ft} + 459 \text{ Ft} = 3009 \text{ Ft}$$

Ellenőrzés képen a kiszámított értékeket helyettesítsük be a megoldási képletbe és végezzük el a műveleteket.

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1750 Ft	+	800 Ft	=	2550 Ft	+	459 Ft	=	3009 Ft

3. feladat folytatása: Az Áfa kulcs mértéke ebben a feladatban legyen 25%. A feladat menete megegyezik az előző két feladatével, azaz a nettó árat szorozzuk az Áfa kulcs századrészével azaz 0,25-tel.

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1500 Ft	+	600 Ft	=	2100 Ft	+	25%	=	?

$$\text{Áfa összege} = \text{Nettó eladási ár} \times 0,25\%$$

$$\text{Áfa összege} = 2100 \text{ Ft} \times 0,25 = 525 \text{ Ft}$$

Az Áfa összegét helyettesítsük be a képletbe és végezzük el az összeadást és megkapjuk a bruttó (Áfás) fogyasztói árat

$$\text{Bruttó ár} = \text{Nettó ár} + \text{Áfa}$$

$$\text{Bruttó ár} = 2100 \text{ Ft} + 525 \text{ Ft} = 2625 \text{ Ft}$$

Ellenőrzés képen a kiszámított értékeket helyettesítsük be a megoldási képletbe és végezzük el a műveleteket.

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1500 Ft	+	600 Ft	=	2100 Ft	+	525 Ft	=	2625 Ft

A kereskedelemben a mindennapi árképzés során ezt a két lépésből álló bruttósítási eljárást a gyorsabb munkavégzés miatt leegyszerűsítik. A szorzás és az azt követő összeadási műveletet összevontan egy lépésben hajtják végre. Ezt úgy oldják meg, hogy az Áfa kulcs helyett, az alábbi Áfa szorzókat alkalmazzák.

- 5% Áfa esetén a szorzó 1,05
- 18% Áfa esetén a szorzó 1,18
- 25% Áfa esetén a szorzó 1,25

Az Áfa szorzók alkalmazása esetén a megoldási képlet a következők szerint módosul

Beszerezési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	x	1,05 vagy 1,18 vagy 1,25	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
----------------	---	-------	---	------------------	---	--------------------------------	---	----------------------------

Az előző feladatok segítségével ellenőrizzük le a módszer helyességét!

1. Bruttó ár = nettó ár x 1,05
Bruttó ár = 4200 Ft x 1,05 = 4410 Ft
2. Bruttó ár = Nettó ár x 1,18
Bruttó ár = 2550 Ft x 1,18 = 3009 Ft
3. Bruttó ár = Nettó ár x 1,25
Bruttó ár = 2100 Ft x 1,25 = 2625 Ft

A fenti módszer helyességéről meggyőződhetünk az eredmények összehasonlításával. Megállapíthatjuk, hogy mindkét módszer alkalmazása során helyes eredményt kapunk, az írásbeli vizsgán mindkét számítási módszer elfogadott, a tanuló maga választ melyiket alkalmazza. Az egyszerűség kedvéért a továbbiakban mi szinte mindig az Áfa szorzós módszert alkalmazzuk.

Nettósítás a bruttósítással ellentétes matematikai művelet. A szorzás ellentétje az osztás.

A nettósítás mindig osztást jelent!

Tehát a bruttó árból a nettó árat mindig úgy számítjuk ki, hogy a bruttó árat elosztjuk az Áfa szorzóval, (az Áfa kulcstól függően vagy 1,05, vagy 1,18, vagy 1,25). *A valóságban létezik más matematikai módszer is, de az egyszerűsítés kedvéért csak ezt az egyféle módszert alkalmazzuk.*

Ha ismerjük az Áfa összegét a bruttó árból a nettó árat úgy is megkaphatjuk, hogy a bruttó árból kivonjuk az Áfa összegét.

$$\text{Nettóár} = \text{bruttóár} - \text{Áfa}$$

Példa a nettósításra: Bruttóár = 4800Ft, ÁFA kulcs 25%

Megoldás: Nettóár = Bruttóár : 1,25

$$\text{Nettó ár} = 4800\text{Ft} : 1,25 = 3840 \text{ Ft}$$

Foglaljuk össze az árképzéssel kapcsolatos eddigi ismereteinket az alapképlet segítségével!

A feladatban megadott adatokat mindig helyettesítsük be a megoldási képletbe és a hiányzó adatokat kell kiszámítani. Az ismert adatok képletbeli helyzetéből kideríthetjük, hogy milyen matematikai műveleteket kell alkalmaznunk.

Ha a kisebb értéktől haladunk a nagyobb érték felé, akkor összeadást (+) és szorzást (x) alkalmazhatunk!

Beszerezési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa vagy 1,05 vagy 1,18 vagy 1,25	=	Bruttó ár (Fogyasztói ár)
----------------	---	-------	---	------------------	---	--	---	------------------------------

Ha a nagyobb összegtől haladunk a kisebb összeg felé, akkor osztást (:) és kivonást (-) alkalmazhatunk!

Gyakorló feladat:

- Mennyi a nettó beszerzési ár, ha a bruttó fogyasztói ár 3150Ft, ÁFA 5%, és az árrés összege 1400Ft? Számítsuk ki az Áfa összegét is!
- Megoldás: Helyettesítsünk be a képletbe

Beszerezési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
?	+	1400 Ft	=	?	+	5%	=	3150 Ft

Megoldás iránya

A nagyobb összegtől haladunk a kisebb összeg felé, ezért osztást (:) és kivonást (-) alkalmazunk!

Első lépésben nettósítunk a Bruttóárat elosztjuk az Áfa szorzóval

$$\text{Nettó eladási ár} = 3150\text{Ft} : 1,05 = 3000\text{Ft}$$

Második lépésben az Áfa összegét számítjuk ki

$$\text{Áfa} = \text{Bruttó} - \text{Nettó}$$

$$\text{Áfa} = 3150 \text{ Ft} - 3000 \text{ Ft} = 150 \text{ Ft}$$

Harmadik lépésben a beszerzési árat számítjuk ki:

$$\text{Beszerzési ár} = \text{nettó eladási ár} - \text{árrés}$$

$$\text{Beszerzési ár} = 3000\text{Ft} - 1400 \text{ Ft} = 1600\text{Ft}$$

Ne feledkezzünk meg az ellenőrzésről az adatokat helyettesítsük be a megoldási képletbe és végezzük el az összeadási műveleteket!

Beszerezési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
1600 Ft	+	1400 Ft	=	3000 Ft	+	150 Ft	=	3150 Ft

Gyakorló feladat:

- Számítsa ki az árrés összegét, ha a bruttó eladási ár 1800Ft, Áfa kulcs 25%, nettó beszerzési ár 900Ft. Számítsa ki a fogyasztói ár Áfa tartalmát is!
- Megoldás: Helyettesítsünk be a képletbe!

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
900 Ft	+	?	=	?	+	25%	=	1800 Ft

Első lépésben nettósítunk a

Bruttóárat elosztjuk az Áfa szorzóval

Nettó eladási ár = 1800 Ft : 1,25 = 1440 Ft

Második lépésben az Áfa összegét számítjuk ki

Áfa = Bruttó – Nettó

Áfa = 1800 Ft – 1440 Ft = 360 Ft

Harmadik lépésben az árrést számítjuk ki:

Árrés = nettó eladási ár – beszerzési ár

Árrés = 1440 Ft – 900 Ft = 540Ft

Befejezésül ismét helyettesítsük be az összes adatot a megoldási képletbe és végezzük el a műveleteket!

Beszerzési ár	+	Árrés	=	Nettó eladási ár	+	Áfa	=	Bruttó ár Fogyasztói ár
900 Ft	+	540 Ft	=	1440 Ft	+	360 Ft	=	1800 Ft

Haszonkulcs fogalma és alkalmazása az árképzés során:

A legtöbb kereskedelmi egység egy időben sokféle terméket (akár több ezer) árusít. Ilyen nagy mennyiség esetén az árképzés igen nagy és felelősségteljes munkát igényel. Mivel a kereskedelmi cégek nem jótékonyági intézmények, céljuk a minél nagyobb nyereség elérése. A nyereség alapja az árrés, ami fedezetet nyújt a költségekre és a nyereségre. A biztonságos működés érdekében a működés során biztosítani kell a szükséges árrés tömeget, ennek érdekében a beszerzési ár arányában (%-ban) meghatározzák az árrés nagyságát, ezt a százalékos mutatót hívják haszonkulcsnak, mértékegysége %.

A haszonkulcs (jele Hk%) képlete a következő:

$$Hk\% = \frac{\text{Árrés}}{\text{beszerzési ár}} \times 100$$

Tehát a haszonkulcsot úgy számítjuk ki, hogy az árrést elosztjuk a beszerzési árral és szorozzuk százszal. A képletben az osztást a törtvonal jelzi. A továbbiakban az osztás ábrázolására gyakran fogjuk alkalmazni a törtvonalat.

Gyakorló feladat a haszonkulcs kiszámítására:

- Számítsa ki a haszonkulcs mértékét, ha az árrés 500 Ft, a beszerzési ár 2000 Ft
- Megoldás:

1. Első lépésben írjuk fel a haszonkulcs képletét

$$Hk\% = \frac{\text{Árrés}}{\text{beszerzési ár}} \times 100$$

2. Helyettesítsük be az adatokat a képletbe, és végezzük el a műveleteket!

$$Hk\% = \frac{500 \text{ Ft}}{2000 \text{ Ft}} \times 100 = 25\%$$

Az árképzés során mire használjuk a haszonkulcsot? A haszonkulcsot két féle dologra használjuk:

1. segítségével kiszámítjuk az árrés összegét, mégpedig úgy, hogy a beszerzési árat megszorozzuk a haszonkulcs századrésével:

$$\text{Árrés} = \text{Beszerzési ár} \times \frac{Hk\%}{100}$$

2. Árszorót képezünk az árképzés meggyorsítása érdekében a haszonkulcsból, úgy hogy 1-hez hozzáadjuk a haszonkulcs századrészt:

$$\text{Árszorzó} = 1 + \frac{Hk\%}{100}$$

Ha a haszonkulcs 25%, akkor az árszorzó 1,25, ha a haszonkulcs 40%, akkor az árszorzó 1,40.

Figyelem! : Ha a haszonkulcs 100% fölött van akkor az árszorzó nem 1-el kezdődik! Például a haszonkulcs 110% akkor az árszorzó 1+ 1,10 = 2,10 lesz.

Árképzés menete az árszorzó segítségével

Beszerzési ár	x	$1 + \frac{Hk\%}{100}$	=	Nettó eladási ár	x	1,05 vagy 1,18 vagy 1,25	=	Bruttóár (Fogyasztóár)
---------------	---	------------------------	---	------------------	---	--------------------------------	---	---------------------------

A megoldási képletből kiolvasható, hogy a bruttó eladási ár (fogyasztói ár) kiszámításához mindössze két szorzásra van szükség. A nettó beszerzési árat megszorozzuk egy plusz a haszonkulcs század részével (árszorzóval), majd a kapott eredményt megszorozzuk az Áfa szorzóval (egy plusz az Áfa kulcs századrésze).

Ha a bruttó árból kell beszerzési árat számítani, akkor először nettósítunk, majd a nettó eladási árat osztjuk az árszorzóval és megkapjuk a nettó beszerzési árat.

Gyakorló feladat:

- Számítsa ki a termék fogyasztói ára ha a nettó beszerzési ára 5000Ft, haszonkulcs 110%, áfa kulcs 5%! Számítsa ki az árrés és az Áfa összegét is!
- Megoldás: helyettesítsük be az ismert adatokat a megoldási képletbe

Beszerzési ár	x	$1 + \frac{Hk\%}{100}$	=	Nettó eladási ár	x	Áfa szorzó	=	Bruttóár Fogyasztói ár
5000 Ft	x	2,10	=	?	x	1,05	=	?

Az árszorzó kiszámítása úgy történik, hogy 1 + haszonkulcs századrésze (1,10) = 2.10. A haszonkulcs nagyobb, mint 100% ezért lett az árszorzó 2,10.

- A megoldási képletből látszik, hogy a végeredmény (fogyasztóár) érdekében két szorzást kell elvégezni.

Első lépésben N. elad.ár = Nettó besz.ár x Árszorzó

$$N. \text{ elad.ár} = 5000\text{Ft} \times 2,1 = 10500\text{Ft}$$

Második lépésben Bruttóár = 10500Ft x 1,05 = 11025Ft

Árrés kiszámítása Árrés = Nettó eladási ár – nettó beszerzési ár

$$\text{Árrés} = 10500 \text{ Ft} - 5000 \text{ Ft} = 5500 \text{ Ft}$$

Az árrést kiszámíthatjuk úgy is, hogy a beszerzési árat megszorozzuk a haszonkulcs századrésével:

$$\text{Árrés} = 5000 \text{ Ft} \times 1,10 = 5500 \text{ Ft}$$

Áfa kiszámítása

$$\text{Áfa} = \text{Bruttóár} - \text{Nettóár azaz } 11025 \text{ Ft} - 10500 \text{ Ft} = 525 \text{ Ft}$$

Gyakorló feladat:

- Bruttó fogyasztói ár 6000Ft, ÁFA kulcs 25%, haszonkulcs 60%. Mennyi a nettó beszerzési ár, mennyi az árrés összege, mennyi az ÁFA összege?

- Megoldás: A feladatban megadott adatokat helyettesítsük be a megoldási képletbe!

Beszerzési ár	x	$1 + \frac{\text{Hk}\%}{100}$	=	Nettó eladási ár	x	Áfa szorzó	=	Bruttóár Fogyasztói ár
?	x	1,60	=	?	x	1,25	=	6000 Ft

A nagyobb összegtől haladunk a kisebb összeg felé, ezért osztást (:) és kivonást (-) alkalmazunk!

- A megoldási képletből látszik, hogy a végeredmény (fogyasztóár) érdekében két osztást kell elvégezni.

Először nettósítunk

$$\text{N. elad.ár} = \text{Bruttóár} : \text{Árszorzó}$$

$$\text{N. elad.ár} = 6000 \text{ Ft} : 1,25 = 4800 \text{ Ft}$$

Második lépésben

$$\text{Beszerzési ár} = 4800 \text{ Ft} : 1,60 = 3000 \text{ Ft}$$

Árrés kiszámítása

$$\text{Árrés} = \text{Nettó eladási ár} - \text{nettó beszerzési ár}$$

$$\text{Árrés} = 4800 \text{ Ft} - 3000 \text{ Ft} = 1800 \text{ Ft}$$

Az árrést kiszámíthatjuk úgy is, hogy a beszerzési árat megszorozzuk a haszonkulcs századrésével:

$$\text{Árrés} = 3000 \text{ Ft} \times 0,60 = 1800 \text{ Ft}$$

Áfa kiszámítása

$$\text{Áfa} = \text{Bruttóár} - \text{Nettóár azaz } 6000 \text{ Ft} - 4800 \text{ Ft} = 1200 \text{ Ft}$$

Ne feledkezzünk meg az ellenőrzésről! Az adatokat helyettesítsük be a megoldási képletbe és végezzük el az összeadási műveleteket!

Áfa Befizetési kötelezettség kiszámítása az árképzési feladatokkal kapcsolatos számítások utolsó fázisa. Tapasztalataim szerint ez szokott a legnehezebben menni a tanulóknak. Ahhoz, hogy megértsék át kell vegyük az Áfa teljes mechanizmusát. Az Áfát a világ számos országában azért találták ki, hogy az államok bevételekhez jussanak, tehát a vállalkozóknak azt be kell fizetni az adóhivatalnak, Magyarországon az APEH-nak. Eddig megtanultuk, hogy az Áfa hogyan épül be az eladási árba. Az Áfát gyakorlatilag a végső felhasználó, a fogyasztó fizeti. Az ár típusoknál láttuk, hogy az Áfa beépül a termelőárba, a nagykereskedelmi árba és a kiskereskedelmi (fogyasztói) árba is. Azért, hogy a végső árban az Áfa ne sokszorozódjon minden szereplőnél az árkiszámítás alapja a nettó beszerzési ár (gyártónál önköltség). Az Áfa törvény minden vállalkozónak lehetővé teszi az **Áfa levonási jogot**. Az Áfa levonási jog azt jelenti, hogy a vállalkozó a bevételeit terhelő Áfából levonhatja a kiadásait terhelő Áfát és a különbözetet kell befizetni az APEH-nak. Az árképzéssel kapcsolatos feladatoknál ez azt jelenti, hogy a beszerzési árnak is és az eladási árnak (fogyasztóár) is kiszámítjuk az Áfa tartalmát, és a két Áfát kivonjuk egymásból (értelem szerűen a magasabb Áfa összegből kivonjuk a kisebb Áfa összeget és a kettő különbsége lesz a befizetendő

Áfa. Ha a feladatban mindkét áfát ki kell számítani akkor a beszerzési árat is bruttósítjuk, vagy nettósítjuk, attól függően, hogy nettó vagy bruttó értéket adtak meg a feladatban.

Gyakorló feladat az áfa befizetés kiszámítására:

- Számítsa ki az Áfa befizetési kötelezettséget ha a termék nettó beszerzési ára 3000Ft, haszonkulcs 40%, ÁFA kulcs 5%.
- Megoldás: először helyettesítsük be az adatokat a már tanult árképzési megoldó képletbe!

Beszerzési ár	x	$1 + \frac{Hk\%}{100}$	=	Nettó eladási ár	x	Áfa szorzó	=	Bruttóár Fogyasztói ár
3000 Ft	x	1,40	=	? Ft	x	1,05	=	? Ft

- A megoldási képletből látszik, hogy a fogyasztóár kiszámítása érdekében két szorzást kell elvégezni. Első lépésben $N. \text{ elad.ár} = \text{Nettó besz.ár} \times \text{Árszorzó}$

$$N. \text{ elad.ár} = 3000 \text{ Ft} \times 1,40 = 4200 \text{ Ft}$$

$$\text{Második lépésben} \quad \text{Bruttóár} = 4200 \text{ Ft} \times 1,05 = 4410 \text{ Ft}$$

Ha kiszámítottuk a bruttó eladási árat számítsuk ki annak Áfa tartalmát, és számítsuk ki a beszerzési ár Áfa tartalmát is!

Harmadik lépésben az eladási ár (fogyasztóár) Áfa tartalmát számítjuk ki

$$\text{Eladási Áfa} = \text{Bruttó eladási ár} - \text{Nettóár eladási ár}$$

$$\text{Eladási Áfa} = 4410 \text{ Ft} - 4200 \text{ Ft} = 210 \text{ Ft}$$

Negyedik lépésben a beszerzési árat is bruttósítjuk, majd kiszámítjuk a beszerzési Áfát

$$\text{Bruttó beszerzési ár} = \text{Nettó b.ár} \times 1,05$$

$$\text{Bruttó beszerzési ár} = 3000 \text{ Ft} \times 1,05 = 3150 \text{ Ft}$$

$$\text{Beszerzési Áfa} = 3150 \text{ Ft} - 3000 \text{ Ft} = 150 \text{ Ft}$$

Az Áfa befizetési kötelezettséget úgy számítjuk ki, hogy az eladási ár Áfa tartalmából kivonjuk a beszerzési ár Áfa tartalmát

Ötödik lépésben a magasabb Áfa összegből kivonjuk a kisebb Áfa összeget

$$\text{Áfa befizetés} = \text{Eladási Áfa} - \text{Beszerzési Áfa}$$

$$\text{Áfa befizetés} = 210 \text{ Ft} - 150 \text{ Ft} = 60 \text{ Ft}$$

Gyakorló feladat:

- Számítsa ki az áfa befizetési kötelezettséget, ha a nettó beszerzési ár 800Ft, haszonkulcs 60%, áfa 18%.
- Először próbálja meg megoldani önállóan majd ellenőrizze le az alábbiak szerint:
- Megoldás

Beszerzési ár	x	$1 + \frac{Hk\%}{100}$	=	Nettó eladási ár	x	Áfa szorzó	=	Bruttóár Fogyasztói ár
800 Ft	x	1,60	=	? Ft	x	1,18	=	? Ft

$$N. \text{ elad.ár} = \text{Nettó besz.ár} \times \text{Árszorzó}$$

$$N. \text{ elad.ár} = 800 \text{ Ft} \times 1,60 = 1280 \text{ Ft}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Bruttóár} &= 1280 \text{ Ft} \times 1,18 = 1510,40 \text{ Ft} && \text{kerekítve } 1510 \text{ Ft} \\
 \text{Eladási Áfa} &= \text{Bruttó eladási ár} - \text{Nettóár eladási ár} && \text{Eladási Áfa} = 1510 \text{ Ft} - 1280 \text{ Ft} = 230 \text{ Ft} \\
 \text{Bruttó beszerzési ár} &= \text{Nettó b.ár} \times 1,05 && \text{Bruttó beszerzési ár} = 800 \text{ Ft} \times 1,18 = 944 \text{ Ft} \\
 \text{Beszerzési Áfa} &= 944 \text{ Ft} - 800 \text{ Ft} = 144 \text{ Ft} && \text{Áfa befizetés} = \text{Eladási Áfa} - \text{Beszerzési Áfa} \\
 &&& \text{Áfa befizetés} = 230 \text{ Ft} - 144 \text{ Ft} = 114 \text{ Ft}
 \end{aligned}$$

Gyakorló feladat:

- Számítsa ki az áfa befizetési kötelezettséget, ha a bruttó eladási ár 8000Ft, ÁFA 25%, haszonkulcs 50%. Kerekítés : Ft adatokat egész számra kerekítse!
- Először próbálja meg megoldani önállóan majd az eredményt ellenőrizze le az alábbiak szerint!

Beszerzési ár	x	$1 + \frac{Hk\%}{100}$	=	Nettó eladási ár	x	Áfa szorzó	=	Bruttóár Fogyasztói ár
? Ft	x	1,50	=	? Ft	x	1,25	=	8000 Ft

$$\text{Nettó eladási ár} = \text{Fogyasztóár} : \text{Áfa szorzó}$$

$$\text{Nett.beszerz.ár} = \text{Nettó elad.ár} : \text{Árszorzó}$$

$$\text{Eladási Áfa} = 8000 \text{ Ft} - 6400 \text{ Ft} = 1600 \text{ Ft}$$

$$\text{Beszerzési Áfa} = 5334 - 4267 = 1067 \text{ Ft}$$

$$\text{Nettó eladási ár} = 8000 \text{ Ft} : 1,25 = 6400 \text{ Ft}$$

$$\text{Nett.beszerz.ár} = 6400 : 1,5 = 4266,66 \text{ Ft}$$

$$\text{Nett.beszerz.ár kerekítve} = 4267 \text{ Ft}$$

$$\text{Bruttó beszerz.ár} = 4267 \times 1,25 = 5334 \text{ Ft}$$

$$\text{Áfa befiz.köt.} = 1600 \text{ Ft} - 1067 \text{ Ft} = 533 \text{ Ft}$$

Engedmény alkalmazása a kereskedelemben és a vendéglátásban gyakran előfordul. A vállalkozások különböző okok miatt, forgalmuk növelése érdekében alkalmazzák az árengedményt. Gyakran a vevők is kezdeményeznek áralkut az olcsóbb vásárlás érdekében.

Az engedmény mértékét általában százalékos (%) formában és a bruttó fogyasztói ár százalékában adják meg. Az ilyen típusú feladatokat legegyszerűbben úgy lehet megoldani, hogy először kiszámítjuk, hogy az engedményes ár hány %-nak felel meg. Ezt úgy kapjuk meg, hogy a 100%-ból kivonjuk az engedmény mértékét. Például, ha az engedmény mértéke 30% akkor az engedményes ár = 100% - 30% = 70% -nak felel meg. Ha az eredeti fogyasztóár 1000 Ft volt akkor az engedményes árat úgy kapjuk meg, hogy az eredeti fogyasztóárnak vesszük a 70%-át. Engedményes ár = 1000 Ft x 0,7 = 700 Ft.

Gyakorló feladat:

- A puma cipő eredeti ára 14990 Ft , üzletpolitikai megfontolásból a törzsvevőknek 15% engedményt adnak. Számítsa ki az engedményes fogyasztói árat!
- Megoldás: Először kiszámítjuk, hogy az engedményes ár hány %-nak felel meg

$$\text{Engedményes ár \%} = 100 \% - 15 \% = 85 \%$$

$$\text{Engedményes ár Ft} = 14990 \text{ Ft} \times 0,85 = 12741,50 \text{ Ft} \quad \text{kerekítve} = 12740 \text{ Ft}$$
 (A legkisebb pénzérme az öt forintos ezért az árakat öttel osztható módon kell kerekíteni, az 1 és 2 forintra végződött lefele kerekítjük – elhagyjuk – a 3-at és 4- et 5-re kerekítjük).